

ปฏิรูปการศึกษา ติดอาวุธครูสอนคิด

นำเสนอด้วย : 21 พ.ค. 2558

“Socratic Teaching”...เป็นวิธีสอน ก้าวแรกของหัวใจอย่างเป็นระบบ
ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้มากกว่าข้อมูลหรือเนื้อหา
มุ่งเน้นให้เกิดการตระหนักรู้ความคิดของตนเองเป็นเพียงความเชื่อ
สามารถปรับแต่งให้คอมฟอร์ตและมีเหตุผลมากขึ้น

“Socratic
Teaching”...อาศัยความสนใจต่อความเชื่อที่ตนเองยึดถือในเบื้องต้นและการตั้งคำถามอย่างต่อเนื่อง
เพื่อให้เขาริบความรู้ที่ลึกซึ้ง เป็นหนึ่งใน “กุญแจในการปฏิรูปการศึกษา” ...สอนให้เด็กคิดเป็น

นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ ผู้อำนวยการศูนย์จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ย้ำว่า
“คิดเป็น”...ในที่นี้หมายถึงเด็กสามารถที่จะคิดวิเคราะห์ในเรื่องวิชาการ เด็กสามารถคิดเป็นเกี่ยวกับเรื่องการใช้ชีวิต
สามารถคิดเป็นเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม ใช้เหตุ ใช้ผลได้อย่างดี ได้อย่างถูกต้อง...มากกว่าเชื่อในสิ่งที่คนอื่นบอก

“ไม่ใช่เรียนรู้เพื่อที่จะท่องจำข้อมูลหรือวิชาการเอาไปสอบ
ไม่ใช่รู้ทำได้โดยไม่รู้ทำไม่จะต้องทำ...ไม่รู้เหตุผล...เพียงแต่เข้าสั่งมา
สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูสามารถที่จะมีความสัมพันธ์กับเด็กได้ ให้เด็กรู้สึกปลดปล่อยในการที่จะถาม

ในการที่จะตอบ"

ประการต่อมาที่สำคัญ...เราต้องเข้าใจว่าเด็กเล็กๆเกิดมาเขามีความสามารถอยู่ตลอดเวลา
อย่างเรียนรู้ตลอดเวลา สงสัยกันใหม่ว่า...ทำไม่เด็กยังไงยิ่งเงียบ
เราทำยังไงถึงจะปลูกสิ่งเหล่านั้นซึ่งมีอยู่แล้วให้เก็บกลับมา

ในแต่ละเดือนทำอย่างไรถึงจะให้เด็กวัยไปโรงเรียน...อย่างจะค้นคว้า...
มีความสามารถทำไม่อยู่ตลอดเวลา ในขณะเดียวกันจะทำอย่างนั้นได้ “ครู”...ก็ต้องมีความสามารถเด็กเยอะๆ
สร้างบูรณาการ กระตุนให้เด็กคิด อย่างจะเรียนรู้ อย่างจะคุยกัน อย่างจะตอบคำถาม
แล้วถ้าเด็กคิดไม่ออกสมมติคิดผิด เช่น คิดอย่างไม่มีเหตุไม่มีผล
ครูจะช่วยให้เด็กมีความคิดที่วิเคราะห์เป็น...จึงเป็นที่มาของโครงการ “ครูสอนคิด”

ช่วง 1 ปีที่ผ่านมา เราทุ่มลงกับโรงเรียนวัดราชบูรณะ โรงเรียนจิตวิจารณ์ อยู่ในขั้นพัฒนาแต่ก็ได้ผลน่าพอใจ
พูดง่ายๆว่าเรากำลังจะขยายผล...ตอนใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ทำอย่างไรจะสร้างวิทยากรให้มากขึ้นไปเรื่อยๆ

วันนี้เรามาสำรวจที่จะสอนให้ครูมีความสามารถในการดึงเอาสิ่งที่ต้องที่สุดของเด็กออกมายังให้ได้
มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก คิดว่าทำได้แล้ว...ส่วนขั้นที่ทำให้เด็กคิดลึกซึ้งขึ้นอยู่ในระหว่างการพัฒนา
ก็ถือว่าได้ดีดับหนึ่ง และที่จะก้าวไปอีกขั้นก็คือ...การประเมิน
ที่จะทำให้รู้สึกว่าทำไปแล้วในที่สุดเด็กคิดเป็นจริงๆหรือเปล่า

นอกจากคิดทางด้านวิชาการ คิดอย่างมีเหตุมีผล คิดเกี่ยวกับชีวิต...การตัดสินใจในแต่ละเรื่องแล้ว
อาจจะรวมความคิดในเชิงจริยธรรมเข้าไปด้วย

ผศ.นพ.ชัยชนะ นิมนานล กุศวิชาจิตเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนึ่งในทีมอบรม
“ครูสอนคิด” เปิดใจว่า ปัญหาครูไทยส่วนใหญ่ตามที่ผมเข้าใจ
ถูกภาระหนักที่ในภารกิจสอนเด็กต้องห้ามไปสูนักเรียนมากเกินไป
ทำให้ไม่สามารถแมมแต่ก็ถึงการตั้งคำถามหรือการชวนให้เด็กได้คิด...มีแรงผลักดันว่ามีเนื้อหาขนาดนี้
ระยะเวลาเท่านี้ต้องสอนเท่านี้

รวมทั้งแรงผลักดันทางด้านการสอนและการแข่งขัน
นักเรียนจะต้องสอบผ่านเท่านี้จะได้รับ...ระบบต่างๆทำให้การเรียนที่จะให้เด็กได้คิดจึงมีน้อย

ผศ.พญ.ศุภรา เชาว์ปรีชา ที่ปรึกษาศูนย์จิตวิทยาการศึกษา เสริมว่า
นอกจากปัญหาภาระผลักดันให้สอนแล้ว
ตัวครูเองก็ไม่สามารถหันมาสนใจระบบที่ไม่ได้ถูกกระตุ้นให้ฝึกคิดมาก่อน
เรียนมากว่ายังไงดีสังคมที่มีคนนิยมว่าคนที่ได้ความรู้เยอะๆ สอบเก่งๆ ได้เป็นคนที่เก่ง แล้วก็เชื่อว่าตัวเองรู้
เพราะฉะนั้นเขาถึงคือเป็นคนที่ไม่รู้ไม่ได้

แล้ว...เขาก็ไม่ได้ถูกสอน ไม่มีแบบอย่างของการให้เห็นว่าครูที่จะช่วยสอนให้คิดจะต้องทำยังไง
จะนั่นพอจะมาสอนนักเรียนก็จะใส่แบบที่เข้าเชื่อว่าเข้ารู้...การที่เด็กจะคิดเป็นด้วยตัวเองก็หายโนยลงไปเรื่อยๆ

“ครูสุนคิด” จะเป็นรูปแบบเดียวกันได้จะต้องได้รับการอบรมแบบเดียวกัน ให้มีทักษะที่ดี 3 ด้าน...การถ่ายทอดเรื่องราว...การสอน...การประเมิน... การถือสาหรือเด็กเข้าใจง่าย และการกระตุนให้มีส่วนร่วม ความต่างของครูแต่ละคนจึงไม่ใช่อุปสรรค ที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีวิธีการคิด มีกรอบที่ต่างกัน แต่เวลาอบรมก็ทำรูปแบบเดียวกัน มีหลักการรวมกัน...

สิ่งที่ต้องเน้น “ครู”...จะต้องกระตุนให้เด็กได้คิดผ่านกระบวนการ ซึ่ง “คำตาม”...ที่ดี ควรเป็นคำตามที่กระตุนให้คิดในเรื่องที่สนใจได้ชัดเจน คิดได้ลึกซึ้ง กว้างขวางขึ้น ขยายให้เด็กสามารถเข้ามายิงเรื่องที่สนใจกับตัวเองได

“ครูที่เข้ามารับมีให้มีประสบการณ์ตรง รากน้ำว่าเป็นนักเรียนได้เห็นกระบวนการ...แก่นครูสอนคิดเป็นหลักสากล ทำอย่างไรให้เด็กมีส่วนร่วม ทำอย่างไรให้ครูสร้างบรรยายกาศให้เด็กกล้าที่จะมีส่วนร่วม”

สโตร์แกนเมลนิชย์ “ให้ใจเป็นหัวใจของการศึกษา”...ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง “ครู” และ “เด็ก” สำคัญที่สุด ถ้าความสัมพันธ์ไม่ดี ต่อให้ครูเก่งแค่ไหน...ครูก็สอนได้ไม่ดี ดังนั้นต้องเริ่มคืนครูให้กับห้องเรียน

คุณหมออศุรา ยกตัวอย่างการอบรม เราปล่อยโจทย์อันหนึ่งก็จะให้คิดแล้วก็จับคู่ แล้วก็อาบมาแชร์กันเป็นกลุ่ม...แล้วก็แชร์กันทั้งห้อง ค่อยๆ สร้างบรรยายกาศให้เริ่มจากกลาคิด คิดแบบเงียบๆ ส่วนตัว คิดคุยกัน...แชร์กัน กระบวนการที่พาไปด้วยการลงรายละเอียด...ครูหลายคนอาจจะบอกเราทำอยู่ แต่ปัญหามีว่า...ที่ว่าทำอยู่นั้นทำยังไง...ทำอะไร...ทำจากไหนไปไหน ทำแบบลงลึกในรายละเอียดใหม่ สำคัญคือ...“เรา Kavanaugh กำลังทำอะไร เพื่ออะไร”

“การอบรมให้ครูมีประสิทธิภาพต้องจริงๆ เดี่ยวนั้นทันที ต้องรู้ว่ามีคือการจำลอง เราบอกตั้งแต่ต้นว่ามีคือการเรียนรู้ร่วมกัน...ครูหลายคนจะสัมผัสได้ว่าที่ผ่านมาที่ว่ารู้นั้นอาจจะเป็นการรับรู้ที่เข้าเห็น และเลือกที่จะรู้และเชื่อมากกว่าประสบการณ์ตรงที่เข้าเผชิญ”

กระบวนการเรียนการสอนที่ผ่านมาที่เราคิดว่ามันดีแล้ว แต่มีบางประดิษฐ์หรือเปล่าที่อาจจะไม่ใช่ เพราะไม่เคยมีการเรียนการสอนในห้องที่เราได้ยินเสียงนักเรียนทุกคน การที่ครูได้มาแชร์ มากลุ่มเปลี่ยนเรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงจะเป็นจุดพลิกผันอย่างนาอัศจรรย์...ไม่จำเป็นต้องคาดหวังผล 100% แต่ได้ผลเสมอ

ปฏิกรณ์ พิทักษ์ ครูโรงเรียนสัตยาใส จังหวัดลพบุรี ผู้เข้ารับการอบรมครูสอนดี บอกว่า วันนี้มาโดยไม่ตั้งใจด้อมูล แต่เมื่อนำมาประสมการณ์ตรง กระตุนความคิด...วิธีการอย่างนี้ความจริงเราก็ใช้อยู่

หรือเรามารถไปทำได้กับเด็ก...มันง่ายๆ แต่พร้อมกันนั้นครูก็ได้พัฒนาตนเองเรียนรู้แบบสนับสนาน ได้แนวความคิดกลับไปโดยไม่ต้องมานั่งจด

“เราได้ฝึกปฏิบัติไปด้วย แล้วเราก็ได้ทบทวนไปด้วยว่าความรู้ที่เรามีกับสิ่งที่เราจะกลับไปทำกับเด็กเรามารู้สึกทำกับเด็กได้ง่ายๆ แล้วก็อาจจะสร้างกำลังใจ...แรงบันดาลใจให้ครูได้รับความจริงวิธีการสอนของครูก็ต้องกลับมาปรับที่ตัวเราด้วย พร้อมกันนั้นเราก็ได้วิธีการ...แนวคิดใหม่ๆ กลับไปใช้กับเด็กนักเรียน”

บางเรื่องที่ได้รู้...ได้ลองจะเป็นแรงบันดาลใจนำไปปรับใช้ได้ทันที เพียงครึ่งวันผ่านไป
อ้าว...มันเกิดการเรียนรู้แบบนึงเขามาในสมองได้เลยว่า ออ...วิธีการอุย่างนั้นทำได้ ทำอย่างนี้กับเด็กได้
โดยที่เราไม่ต้องมาใส่ทฤษฎี เพราะว่าทฤษฎีคือเรียนมาเยอะแล้ว แต่ต้องการเอาประสบการณ์ตรงนำไปใช้

10 กว่าปีในอาชีพครู...สอนภาษาไทย สอนคณิตศาสตร์ สอนสังคม แม้ว่าจะมีภาระหนักที่รับผิดชอบ
แต่ประสบการณ์ที่ไม่เคยเรียนครูสอนคิดทำให้ได้คิดว่ามีอะไรบ้างที่จะนำไปปรับใช้กับเด็ก โดยเฉพาะการฝึกให้เข้าคิด
เด็กเลิกอาจจะฝึกไม่ได้อย่างตั้งเป้าแต่เราต้องพยายามใส่เข้าใส่เข้าไปเรื่อยๆ ทำให้คิด ตั้งคําถามปลายเปิดกับเขา

“ครูสอนคิด”...เป็นหนึ่งในกุญแจในการปฏิรูปการศึกษา ถ้าเราเริ่มนับหนึ่งถูก
เป้าหมายก็คงไม่กลืนเอื้อม

ขอบคุณที่มาภาพและเนื้อหาจาก [หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ](#) 21 พ.ค. 2558